

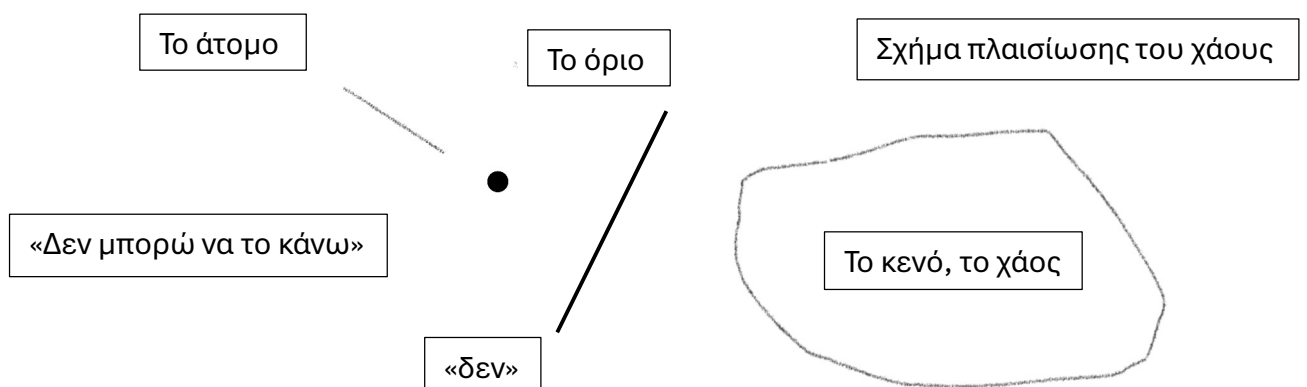
Μια προσπάθεια σχηματικής αναπαράστασης της φράσης

«Δεν μπορώ να το κάνω» στον ψυχισμό ενός νευρωτικού

Ας φέρουμε στο μυαλό μας κάτι που μας ωθεί να πούμε:
«Δεν μπορώ να το κάνω» (εννοώντας ότι δεν μπορώ να κάνω κάτι που πραγματικά επιθυμώ). Και ας το αναπαραστήσουμε μέσα μας ως ένα σημείο στο οποίο κάτι σκαλώνει, κάτι σταματάει και δεν προχωρά. Αν μπορούσαμε να παχώσουμε χρονικά αυτή τη στιγμή και προσπαθούσαμε να πλησιάσουμε νοητικά τον εαυτό μας και να παρατηρήσουμε πώς συμπεριφέρεται γύρω από αυτό το ακινητοποιημένο σημείο, θα τον βλέπαμε να κοιτάζει από ψηλά αυτή την ακινητοποίηση με ένα δέος (θαυμασμό σε συνδυασμό με φόβο) στο οποίο είναι αδύνατο να αντισταθεί, γιατί τον απορροφά! Σε αυτό το σημείο είναι που το άτομο ρίχνει την μπάρα, βάζει το όριο και κάνει πίσω μπροστά σε αυτό που θα μπορούσε να περιγραφεί καλύτερα από έναν όρο που θα αναδείκνυε τη μορφή αυτής της απροσδιόριστης αμορφίας. Δεν ξέρω ποιος θα μπορούσε να είναι αυτός ο όρος. Θα μπορούσαμε, όμως, να συνοψίσουμε την ουσία του, χρησιμοποιώντας τη λέξη *χάος*.

Είναι σαν σε αυτό το σημείο νοητικής και ψυχικής ακινητοποίησης να ελκόμαστε από μια δύναμη υπερβατική στην οποία δεν μπορούμε να απαντήσουμε παρά μόνο με αντίσταση (αντιστεκόμαστε στην ανάμειξη μας με αυτή) σε αυτό που πραγματικά επιθυμούμε, να αφεθούμε να πέσουμε δηλαδή σε αυτό το κενό και να γίνουμε Ένα με τη δύναμη που μας μαγεύει, μας κατακλύζει και μας τραβά προς το μέρος της.

Θα μπορούσαμε να αναπαραστήσουμε αυτή τη νοητική και ψυχική ακινητοποίηση με τον παρακάτω τρόπο:

Τα αποσυντεθειμένα στοιχεία που προκύπτουν από την ανάλυση της φράσης «Δεν μπορώ να το κάνω» -είτε αυτή εκφράζεται ως σκέψη είτε ως εξωτερικευμένη συμπεριφορά μέσω του περάσματος του ατόμου στην πράξη- μας δίνουν μια εικόνα για τη μορφή που θα μπορούσε να λάβει η συγκεκριμένη φράση στον ψυχισμό, στο σύνολο δηλαδή του εσωτερικού μας κόσμου ή αλλιώς στο ασυνείδητο νοητικό και συναισθηματικό αντιληπτικό μας επίπεδο.

Τη στιχμή κατά την οποία ένα ερέθισμα απειλεί να φέρει από την αφάνεια στην επιφάνεια του σώματος αυτό που το άτομο δεν μπορεί να αντέξει, μια γραμμή χαράζεται με στόχο την παρεμπόδιση της ανάδυσης της ανυπόφορης αίσθησης την οποία φέρει μαζί του. Με βάση τους γλωσσικούς κανόνες αυτό το όριο εκπεφρασμένο ως λόγος (είτε έχει ειπωθεί με λόγια από το ίδιο το άτομο είτε έχει παραμείνει στο επίπεδο της σκέψης χωρίς λεκτική έκφραση) θα μπορούσε να αρθρωθεί με το αρνητικό μόριο *δεν*. Το ρήμα της πρότασής μας (μπορώ) αποκτά εδώ μια πιο παθητική σημασία. Δε μας ενδιαφέρει τόσο αν το άτομο θα προβεί σε κάποιου είδους παρατηρήσιμη συμπεριφορά (π.χ. να αποσυρθεί από την επιθυμία του) ως αποτέλεσμα της άρνησής του όσο το τι μορφή λαμβάνει αυτή η άρνηση στο εσωτερικό του ψυχισμού του.

Στην πραγματικότητα, το άτομο αρνείται την ικανότητά του να προχωρήσει στο βίωμα μιας ανυπόφορης αίσθησης επικεντρωμένης σε ένα μέρος του σώματος ή διάχυτης με έναν απροσδιόριστο τρόπο σε όλο το σώμα. Σκέφτομαι ότι αυτό που ίσως καθορίζει το άπλωμα αυτής της αίσθησης σε όλο το σώμα ή περιορίζει τη συγκέντρωσή της σε ένα συγκεκριμένο μέρος του να είναι ο βαθμός της σύνδεσης του ατόμου με αυτή την αίσθηση ή, γενικότερα, με το σώμα στο σύνολό του.

Σε αυτό το κείμενο δε θα εμβαθύνουμε στους λόγους (π.χ. η βίωση ενός τραυματικού γεγονότος) που οδηγούν ένα άτομο να αποσυνδεθεί από ολόκληρο το σώμα του ή από μέρη του παρά θα περιοριστούμε στο να τονίσουμε το πώς η διατήρηση αυτής

της αποσύνδεσης είναι τελικά ο επιθυμητός ασυνείδητος στόχος του ατόμου που *δεν μπορεί να κάνει κάτι*.

Το «δεν», λοιπόν, ευθυγραμμίζεται με το όριο που θέτει το άτομο απέναντι σε αυτό που του είναι αδύνατο να ολοκληρώσει. Η άρνηση αυτή φέρει μαζί της το βίωμα μιας αίσθησης με χερή δομή που κάνει το άτομο να νιώθει ότι κυριαρχεί πάνω στην ψυχική κατάρρευση που θα ερχόταν με την υποθετική πτώση αυτού του ορίου. Η αίσθηση αυτή είναι που προστατεύει το άτομο, κρατώντας το στην επιφάνεια, μέσα δηλαδή στο οριοθετημένο ψυχικό του πλαίσιο, ώστε να μη βυθιστεί κάτω από τη γραμμή-όριο, όπου το τοπίο είναι μη γνώριμο.

Όσο παράδοξο και εάν μας φαίνεται, το άτομο πάλλεται μεταξύ της επιθυμίας του να κρατηθεί και της επιθυμίας του να αφεθεί να πέσει μέσα σε αυτό που δε γνωρίζει. Είναι σα να προσπαθεί να απωθήσει τη δύναμη από την οποία την ίδια στιγμή έλκεται. Το παράδοξο, όμως, δε βρίσκεται στο γεγονός της ύπαρξης και του τρόπου λειτουργίας αυτής της δύναμης (η δύναμη υπάρχει και υπηρετεί μια συγκεκριμένη λειτουργία, να τραβά προς το μέρος της) παρά στη διπλή διάσταση της επιθυμίας του ατόμου, η οποία οργανώνεται γύρω από μια εσωτερική αντίφαση, της επιθυμίας και της παράλληλης μη-επιθυμίας να απορροφηθεί μέσα στην απροσδιόριστη ουσία του κενού από την οποία εκπηγάει η μαχητική δύναμη.

Κάπου εδώ τελειώνει αυτό το μικρό κείμενο. Σε ένα επόμενο θα μπορούσαμε να αναλύσουμε περισσότερο τι ακριβώς επιθυμεί το άτομο από αυτό τον κενό τόπο και να εξετάσουμε εάν πίσω από τη βεβαιότητά μας ότι *δεν μπορούμε να κάνουμε κάτι* (που πραγματικά επιθυμούμε) κρύβεται, τελικά, η νοητική και συναισθηματική αποσύνδεση από το σώμα μας.